

**UNIVERZA V LJUBLJANI
TEOLOŠKA FAKULTETA**

Tjaša Bratovščak

**PRIMERJAVA NEKATERIH VSEBIN KATEKIZMA
KATOLIŠKE CERKVE IN PROTESTANTSKEGA
KATEKIZMA**

DIPLOMSKO SEMINARSKO DELO

Ljubljana, 2018

UNIVERZA V LJUBLJANI
TEOLOŠKA FAKULTETA
SKUPNI UNIVERZITETNI DVOPREDMETNI ŠTUDIJSKI
PROGRAM PRVE STOPNJE TEOLOŠKI ŠTUDIJI

Tjaša Bratovščak

**PRIMERJAVA NEKATERIH VSEBIN KATEKIZMA
KATOLIŠKE CERKVE IN PROTESTANTSKEGA
KATEKIZMA**

DIPLOMSKO SEMINARSKO DELO

Mentor:izr. prof. dr. Avguštin Lah

Ljubljana, 2018

ZAHVALA

Hvala Bogu, ki me je poklical v življenje in mi po milosti na križu izboril odrešenje.

Za pomoč, nasvete in neizmerno potrpežljivost pri nastajanju diplomskega seminarskega dela se iskreno zahvaljujem izr. prof. dr. Avguštinu Lahu. Bili ste prva oseba, na katero sem pomislila ob svojem spreobrnjenju in vaše besede so imele velik pomen zame.

Za nasvete in podporo se zahvaljujem tudi Randyu Bellu in Benjaminu Hlastanu.

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV

KKC	Katekizem katoliške Cerkve
PK	Protestantski katekizem
SI	Skupna izjava glede nauka o opravičenju

KAZALO

ZAHVALA	III
SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV	IV
UVOD	1
1. PRIMERJAVA VSEBIN KATEKIZMOV	2
1.1 Zunanja primerjava podobnosti in razlik vsebin katekizmov	5
2. PRIMERJAVA IZBRANIH VSEBIN KATEKIZMOV	7
2.1 Kako se katekizma opredelita glede vsebine greha	7
2.2 Ekološki grehi sveta	8
2.3 V čem je bistvo greha	9
2.4 Bog ponuja rešitev	10
2.5 Izvor zla	11
2.6 Bistvo greha	11
2.7 Kako se katekizma opredelita glede vsebine opravičenja	13
2.7.1 Protestantski katekizem o opravičenju	13
2.7.2 Katekizem katoliške cerkve o opravičenju	14
2.7.3 Zakrament krsta	16
2.7.4 Zakrament ozdravljenja	17
2.8 Pomen odnosa med opravičenjem in prizadevanjem za pravičnost v svetu	19
2.8.1 Pomen edinosti	19
3. PRIMERJAVA IZSLEDKOV Z DRUGIMI AVTORJI	21
SKLEP	26
POVZETEK	27

ZUSAMMENFASUNG	29
REFERENCE	31

KAZALO TABEL

Katoliški katekizem.....	2
Protestantski katekizem.....	3

UVOD

Religije sprašujejo in skušajo odgovoriti na nekatera pomembna vprašanja: Zakaj obstaja svet? Kako naj ljudje živijo? Zakaj je toliko trpljenja? Kaj je po smrti? Tudi v krščanstvu poznamo podobna vprašanja: Kakšen je Bog v človekovih očeh? Človekovo zahtevanje po Bogu? Njegovo zanikanje Boga? Troedinost Boga? Oseba Jezusa Kristusa? Svobodna volja za verovanje? Verovanje kot dar? Vera v odnosu do upanja in ljubezni? ... Obstajajo vede in knjige, ki vernikom poskušajo olajšati iskanje odgovorov. Katekizmi so ene takšnih knjig. Katekizem se uporablja pri verskem pouku v različnih krščanskih cerkvah. Pogosto je sestavljen v obliki priročnika z vprašanji in odgovori ali kot zbir in razlaga verskih, moralnih in drugih resnic.

V diplomskem seminarskem delu bomo primerjali katekizem katoliške Cerkve in protestantski katekizem, s poudarkom na poglavjih o grehu in vsebini opravičenja. Primerjali bomo tudi vsebine, ki jih katekizma nudita, in tako dobili grob pregled obdelane snovi v obeh katekizmih. Ugotovitve o temi greha in vsebini opravičenja bomo primerjali tudi z drugimi avtorji, ki so se poglobili v to temo. Cilj diplomskega seminarskega dela je ugotoviti bistvene razlike, podobnosti in enakosti izbranih vsebin katekizmov. Uporabili bomo deskriptivno in komparativno metodo dela.

Pri obeh katekizmih bodo nekateri antropološki pogledi podobni, vendar ne popolnoma enaki. Predpostavljamo, da bodo pri nekaterih velika razhajanja; če ne bi bilo tako, ne bi prišlo do spora in razkola v zgodovini. Razlike bodo predvidoma vidne predvsem pri vprašanju greha in načinu, kako doseči odpuščanje zanj.

1. PRIMERJAVA VSEBIN KATEKIZMOV

Tabela 1: Katoliški katekizem

<p>PRVI DEL: IZPOVED VERE</p>	<p>VERUJEM, VERUJEMO:</p> <p>Človek je zmožen Boga Bog prihaja človeku naproti Človek odgovarja Bogu</p>	<p>IZPOVEDOVANJE KRŠČANSKE VERE:</p> <p>Verujem v Boga očeta Verujem v Jezusa Kristusa edinega Sina božjega Verujem v Svetega Duha</p>
<p>DRUGI DEL: OBHAJANJE KRŠČANSKE SKRIVNOSTI</p>	<p>ZAKRAMENTALNI RED ODREŠENJA:</p> <p>Velikonočna skrivnost v času Cerkve Zakramentalno obhajanje velikonočne skrivnosti</p>	<p>SEDEM ZAKRAMENTOV CERKVE:</p> <p>Zakramenti uvajanja v krščanstvo Zakramenta ozdravljanja Zakramenti služenja – druga liturgična opravila</p>
<p>TRETJI DEL: ŽIVLJENJE V KRISTUSU</p>	<p>ČLOVEKOVA POKLICANOST – ŽIVLJENJE V DUHU:</p> <p>Dostojanstvo človeške osebe Človeška skupnost</p>	<p>DESET BOŽJIH ZAPOVEDI:</p> <p>Ljubi svojega Boga z vsem srcem, z vsem duhom, z vsem mišljenjem Ljubi svojega bližnjega kakor sam sebe</p>

ČETRTI DEL: KRŠČANSKA MOLITEV	MOLITEV V KRŠČANSKEM ŽIVLJENJU: Razodetje o molitvi Izročilo o molitvi Življenje molitve	GOSPODOVA MOLITEV – OČE NAŠ
---	---	--------------------------------

Tabela 2: Protestantski katekizem

PRVI DEL: ČLOVEK	<ul style="list-style-type: none"> - Kdo sem: stvar in partner - Kaj je človek: telo, duša in duh - Kaj more človek: svoboda in njene meje - Kaj doleti človeka: sreča in trpljenje
DRUGI DEL: BOG	<ul style="list-style-type: none"> - Od kod je svet: stvarjenje in razvoj - Kdo razlaga svet - Bog, kdo je to
TRETJI DEL: GREH	<ul style="list-style-type: none"> - Kdo je odgovoren: človek in zlo v svetu - Zakaj postanemo krivi: človek kot grešnik - Kaj je izhod: človek med propadom in rešitvijo
ČETRTI DEL: JEZUS KRISTUS	<ul style="list-style-type: none"> - Kaj imamo v Kristusu: opravičenje - Kaj izpovedujemo o Jezusu Kristusu: pravi človek in pravi Bog

	<ul style="list-style-type: none"> - Kaj pripovedujejo evangeliji: Jezusova zgodovina - Zakaj smo odvisni od bibličnih prepričanj: Sveto pismo
PETI DEL: ŽIVLJENJE	<ul style="list-style-type: none"> - Kako sta povezana vera in življenje - Zakon in družina - Delo in počitek - Država in družina
ŠESTI DEL: SVETI DUH	<ul style="list-style-type: none"> - Kaj deluje Sveti Duh: Cerkev kot božja ustanova - Kakšno poslanstvo ima Cerkev: Cerkev in veroizpoved, misijon in diakonij - Kako Cerkev obhaja bogoslužje: liturgija, pridiga krst, Gospodova večerja
SEDMI DEL: CILJ	<ul style="list-style-type: none"> - Kaj nas čaka: umiranje - Kaj pričakujemo: dovršitev
OSMI DEL: TA KNJIGA IN LUTHROV KATEKIZEM	<ul style="list-style-type: none"> - Kdo je Bog in kdo sem jaz? - Kako deluje Bog in kako lahko verujem?
DODANA POMEMBNA DELA	<ul style="list-style-type: none"> - Primož Trubar: Katekizem (1550) - Mihael Sever: Iz reda zveličarstva (1715)

	<ul style="list-style-type: none"> - Ferem Temlin: Mali katekizem (1747) - Števan Kuzme: Vere krščanske, kratki nauk (1754) - Števan Kuzme: Novi zakon (1771) - Mihael Bakoš: Novi Graduval (1789) - Drago Kuhar: Beseda knjigi – knjiga narodu <p>Dodatek: Evangeličanske cerkve na Slovenskem v sliki in besedi</p>
--	--

1.1 Zunanja primerjava podobnosti in razlik vsebin katekizmov

Katekizma se zelo razlikujeta, imata pa tudi nekaj močnih podobnosti. Podobnosti zasledimo pri opredelitvah Boga, človeka, stvarjenja, Svetega Duha, predvsem pa so velike podobnosti v poglavjih, ki opredeljujejo osebo Jezusa Kristusa. To v katoliškem katekizmu zasledimo v prvem delu pod drugim oddelkom: Izpovedovanje krščanske vere, drugem poglavju: Verujem v Jezusa Kristusa edinega Sina božjega, in v protestantskem katekizmu, v četrtem delu: Jezus Kristus pod drugim poglavjem, Kaj izpovedujemo o Jezusu Kristusu. Da oboje govori v zelo podobnem pogledu, vidimo že pri naslovih, ki so skoraj identični. V katoliškem katekizmu naslov zasledimo v 2. členu »In v Jezusa Kristusa, Sina njegovega edinega, gospoda našega«, v protestantskem je v omenjenem poglavju pod št. 2.1 naslov: Verujem v Jezusa Kristusa, Sina božjega edinorojenega, gospoda našega. V obeh poglavjih sta razložena gospostvo Jezusa Kristusa in pomen njegovega imena. Naslednjo izrazno podobnost najdemo nekaj strani naprej, v katoliškem katekizmu v 3. členu omenjenega poglavja, ki se imenuje »Jezus Kristus je bil spočet od Svetega Duha, rojen iz Device Marije«, v protestantskem katekizmu pa v poglavju 2.2 Spočet od Svetega Duha, rojen iz Device Marije. Obe

poglavji govorita o Jezusu kot pravem človeku (po Devici Mariji) in prav tako pravem Bogu (po Svetem Duhu).

Najdemo pa tudi vsebine, po katerih se katekizma zelo razlikujeta. Predvsem so razlike v pojmovanju Cerkve in njeni ureditvi ter nalogah. Te opredelitve v katekizmu katoliške Cerkve najdemo v celotnem drugem delu, kjer spoznamo zakramentalni red in sedem zakramentov Cerkve. V protestantskem katekizmu te opredelitve najdemo v šestem delu, v katerem poglavje govori o ureditvah, poslanstvu, načinih obhajanja, krstu in liturgiji Cerkve. Razlike so, kot predvidevano, predvsem v razumevanju služb (hierarhiji), ki so bolj določene in pomembne za katoličane. Ob tem je razlika v zakramentih, krstu in predvsem v evharistiji precejšnja, ob tem pa imamo še poglavja o grehu, pokori in še sedaj najdemo poglavje o odpustkih, ki je bilo že v Lutrovem času jabolko spora. V naslednjem delu razprave si bomo te razlike tudi poglobljeno ogledali.

2. PRIMERJAVA IZBRANIH VSEBIN KATEKIZMOV

2.1 Kako se katekizma opredelita glede vsebine greha

V protestantskem katekizmu je osrednje vprašanje, kaj so prežeči grehi sodobne družbe tega časa. Osredotoča se na tri usmeritve zla. »Na eni strani doživljamo iskanje čistosti in pravičnosti, strastno upanje, da lahko pobegnemo pritiskom sistema. Na drugi stani pa je dvomeča negotovost in boječe vztrajanje pri obstoječem. Oboje spada med znamenje našega časa. Zdi se, da se je boj z zlom v našem času koncentriral posebno na polja omame in zasvojenosti, nasilja in vojne, nezmernosti in uničevanja okolja.« (PK, 122).

Pri omami in zasvojenosti govorimo o grehu, kjer pride do pretiravanja in kasneje zasvojenosti. V ozadju so pogosto nezavedni življenjski problemi, kot so nesmiselnost, iskanje potrditve, strah; celo določene porabniške navade lahko dobijo značaj zasvojenosti; tega ljudje pogosto sploh ne opazijo ali priznavajo. Izklopitev vsega človeškega pred televizorjem, prenajedanje, tablete, pomirjevala in vsa psihoaktivna sredstva, ki vedno vodijo v zasvojenost (PK, 122).

Ob nasilju in vojnah vsi občutimo neposredne posledice zlobe. Nič ni bolj boleče kot nasilje: zločin, umor, teror, krivična državna oblast, vojna ... Oblast lahko postane omama. Oblast ter vodilni v državi velikokrat izzivajo drugače misleče ali sami izvajajo nasilja. Vprašanje, na katerega katekizem med drugim odgovori, je: »Ali bi bilo treba oblast popolnoma odpraviti?« Odgovor je preprost in se ga številni ne zavedajo: »Človeške družbe ni mogoče regulirati brez izvajanja oblasti. Svobodnjaška pravna država mora spoštovati in varovati ustavno zagotovljeno pravico do življenja; tudi pri tistih, ki so zagrešili kaznivo dejanje. Lahko pa pride do situacij, v katerih bi bilo zaradi izogibanja uporabi nasilja postavljena na kocko življenje mnogih. Tedaj je lahko tudi uporaba ubijajočega nasilja neizogibna.« (PK, 123). V teh primerih mora biti nekdo toliko pogumen, da nosi to krivdo. Kljub vsemu pa so vojne povzročitelji najhujše bede. Vojno vedno spremljajo beda, revščina, bolezni, pokvarjenost morale za naslednje

rodove ... Ravno pokvarjenost morale za naslednje rodove pa je najhujši problem. Tudi v augsburški veroizpovedi govorijo o pravični vojni z določenimi pogoji, vendar že takrat to ni bilo varno sredstvo za moralno razlago, toliko manj pa to velja za sodobni čas, ki ga spremljajo različna orožja za množično uničevanje. Zato mora biti odgovornost vseh vodilnih, da preprečijo konflikt, ki bi povzročil atomsko vojno (PK, 124).

V prihodnosti se moramo obraniti in odvrniti druge od lahkomišelnega napada, prav tako moramo ljudi, ki zaradi vesti ne poprimejo za orožje, zaščititi pred diskriminacijo. »V službi religije nasilje nikoli ni veljavno sredstvo. Vera temelji na zaupanju, ki pa ga ni mogoče posredovati z nasiljem, ampak samo z besedo, s prepričevalnim delom.« (PK, 124).

2.2 Ekološki grehi sveta

Vojna in nasilje sta videti sama po sebi zlo. Nasilje je v določenih oblikah vseeno lahko tudi v službi pravice. Naslednje zlo, o katerem je treba razpravljati, sta nezmernost in uničevanje okolja. Napredek lahko dobi grozen obraz. Obstajajo namreč specialisti, ki poskušajo z neposrednim posegom v dedne zasnove izboljšati rezultate, celo v taki meri, da bi nadomestili vzgojo in izbiro. Drugi znanstveniki poizkušajo spremeniti fiziologijo človeka in ga tako izboljšati in opremiti z vgrajenimi umetnimi pripomočki. Spet drugi razlagajo, da je mogoče razviti popolnoma umetne tvorbe, ki bi nadomestile celo človeka. Dvomljivo je, ali večji razvoj sodobne tehnike prinaša dobro človeku. Sem med drugim spadajo širše ceste, razkošnejša embalaža, hitrejša letala, več pesticidov za bogatejše žetve ... V zadnjih letih se ugotavlja, da vse zgoraj naštetu povzročata slab zrak, hrup, manj čiste vode, strupe v organizmih ... Ekologija v skrbi za naravno ravnovesje izziva ekonomijo v njeni skrbi za rast gospodarstva. Človekovo življenje lahko postane nemogoče v čedalje bolj zastrupljenem in prenaseljenem svetu. Z naraščanjem pomena gospodarstva je v zadnjem času prišlo do spremembe vrednotenja biti v imeti. Človek je cenjen po tem, kaj zmore ali kaj premore. Posledica tega sta izropanost planeta in splošna nepremišljenost. Od časa prve atomske bombe

vemo, da je človeštvo zmožno iztrebiti samo sebe. Že Biblija v pripovedi o stvarjenju vsebuje dva glavna elementa diskusije o smeri napredka: človekova naloga in meje. V Bibliji Bog da človeku navodilo: »Napolnita zemljo; podvrzita si jo!« (1Mz 1,28), obenem pa je v skušnjavi, da bi prekoračil meje in bil »kakor Bog«. Kristjan se bo moral v polju napetosti med nalogo ustvarjalnosti in človekovimi mejami odpovedati mišljenju, da do lahko od vseh podrobnosti natančno ugotovil, kaj je dovoljeno in kaj ne. Boga se moramo nadvse bati, ga ljubiti in mu zaupati (PK, 126).

Svet ni preprost in ni črno-bel. Številni menijo, da bi bilo bolje, če o grehu in krivdi sploh ne bi govorili. V protestantskem katekizmu je krivda razdeljena v štiri glavne skupine: subjektivna krivda, ki nastane iz ravnanja proti svojemu lastnemu prepričanju, objektivna krivda, ki nastane iz ravnanja proti veljavnim normam obnašanja, bolesto občutena krivda, ki nastane iz infantilnega strahu, prisiljene zakonitosti ali depresivnega razpoloženja, obstajajo pa tudi ljudje, ki kljub dokazani krivdi nimajo občutka krivde. Če »krivdo« in »usodo« gledamo s krščanskega vidika, moramo dodati pojem »greh«. Ta označuje porušen odnos človeka do Boga in je globlja definicija krivde. Biblija govori o štirih prekoračitvah meje: posamezni človek prekorači božjo zapoved, ker nima zaupanja do svojega stvarnika. Dober primer je zgodba o Adamu in Evi. Naslednja prekoračitev je, ko se posameznik pogreši proti svojemu sočloveku in ne more verjeti, da ga Bog ljubi ravno tako kot drugega (Abelova in Kajnova zgodba). Še ena prekoračitev je, kadar človeštvo postane nezmerno, ne zadovolji se s človekom, kakor je izšel iz božje roke (poroke ljudi z angeli – nastali Nefilimi). Zadnja naštetá prekoračitev je, ko človeštvo izrabi svoje tehnične možnosti zaradi oblastiželjnosti in strahu (gradnja babilonskega stolpa) (PK, 133).

2.3 V čem je bistvo greha

Definicija greha iz protestantskega katekizma: »Greh, ki predhodi posameznemu krivdnemu dejanju, ni v tem, da storim nekaj napačnega, ampak da je moje celotno bitje napačno usmerjeno in da sem obrnjen proč od Boga« (PK, 138).

Iz prizadetega odnosa do Boga sledi tudi slabši odnos, ki ga imamo do sebe, drugih in sveta. Bivanje dobi obliko poželenja, vse želimo zase, saj ne zaupamo Bogu stvarniku, ampak ustvarjenemu svetu. Tako smo prepuščeni materialnim prisilam. Zgodovinska izkušnja zadnjih petdesetih let kaže, da preprosti ljudje postanejo ideološko nahujskani, pravi hudiči, ki so sposobni ljudi neznosno trpinčiti. Greh je univerzalen, neizogiben, krivda in se uresničuje v grehah (PK, 139).

Greh ni samo zadeva med Bogom in posameznikom, lahko je družinski, narodni greh in tako skupina pokvari odnos s Stvarnikom. V vsakem človeku je povezava med samovoljo in samouničevanjem. To je tako osnovno, da človek nujno potrebuje milost in osvoboditev. Ne sledimo Bogu, ampak lastnemu ponosu. Posledica je izguba odnosa z Bogom. Uničujemo soljudi in stvarstvo. Kjer človek veruje v Kristusa in živi od odpuščanja, je greh sicer še vedno navzoč v njem, toda ne vlada več nad njim, lahko se mu upre. Bog sicer popolnoma odpusti greh, toda njegova zadušitev je proces, ki traja vse življenje (PK, 144).

2.4 Bog ponuja rešitev

Kot izhod iz nerešljive situacije protestantstvo vidi temelj za upanje v Jezusu Kristusu. Bog je namreč svet tako vzljubil, da je dal svojega edinorojenega Sina, da se nihče, kdor vanj veruje, ne bi pogubil (Jn 3,16). To je neizmerna ljubezen, ki jo je Bog dokazal nam. To vidi kot podlago oznanjevanja vseh krščanskih cerkev, čeprav se rahlo razlikujejo glede človekove svobode in odgovornosti v tej zadevi. V svetu so vidne tudi sile kot: »Hudič in angeli, ki pa niso popolnoma samostojni, saj je oboje bitij ustvarjenih od Boga. Hudič spominja na moč zla, angeli pa kot skrita moč, božje ljubezni, ki jo lahko doživi vsak človek na svoji poti.« (PK, 152). Prav tako je v katekizmu pojasnjeno, da Bog ne vstopa v odnos s človekom na osnovi človekove pravičnosti ali njegovih dosežkov, ampak na osnovi napak, njegovega greha, ki ga začne opazovati. Namreč, kjer se neizprosno računa z božjo sodbo, je Bog že neopazno začel svoje obnovitveno delo (PK, 151–152).

2.5 Izvor zla

V katoliškem katekizmu je razumevanje greha, njegovih posledic in rešitev zanj razvrščeno v več delih. Ni določenega poglavja, ki bi ga podrobno obravnavalo. Odgovore na to tematiko pa najdemo po vsej knjigi. Najbolj jasno je predelan v poglavju Verujem v Boga Očeta, v sedmem odstavku, kjer se najprej spopademo s padcem, ki je začetek vsega zla. Izhaja iz temeljne postavke, da je Bog neskončno dober in vsa njegova dela so dobra. Zlo pa vendarle čutimo vsi v tem svetu. V tem poglavju se katekizem sprašuje po izvoru zla.

2.6 Bistvo greha

Greh katekizem opredeli takole: »Greh je prisoten v zgodovini človeka: zaman je poskušati ignorirati greh ali tej temačni stvarnosti dati drugačna imena. Pri poskusu razumevanja, kaj je greh, je treba najprej priznati globoko človekovo zvezo z Bogom, kajti zunaj tega odnosa zlo greha ni razkrinkano v njegovi resnični identičnosti odklanjanja Boga in nasprotovanja Bogu, čeprav še naprej pritiska na človekovo življenje in na zgodovino.« (KKC 386).

Greh lahko razumemo le z danim božjim razodetjem (Biblijo). Brez njega je nemogoče jasno prepoznati greh, ljudje si ga le poskušajo razlagati kot napako v razvoju, psihološko slabost, zmoto ... Pravzaprav ga ljudje brez Boga popolnoma napačno razumejo. Za številne je greh izvršen le, kadar ranijo druge in kadar nam greh škodi. Nemogoče je spoznati globino greha srca – naših mišljenj, krivičnih dejanj (nerazkritih pred ljudmi), brez božjega razodetja in božje milosti, ki nam to razkrije. Greh je zloraba naše od Boga podarjene svobode, ki je nujno potrebna, da lahko ljubimo Boga in druge ljudi. Kadar proučujemo greh v katekizmu, so naše oči najprej uprte na izvor greha v izvirni greh. Zgodovino padca iz Mojzesove prve knjige so poznala tudi starozavezna ljudstva, vendar se pomen te zgodovine razkrije šele s smrtjo in vstajenjem Jezusa Kristusa. Potrebno je spoznanje Jezusa Kristusa kot vira milosti za vse, ki so z vero vanj

in ponovnim rojstvom (v krstu) prerojeni za novo življenje (Jn 3,5–7; 2 Kor 5,17), da lahko tako vidimo Adama kot vir, začetek greha, ki se je zapisal v naš »genski« zapis. Tako je nauk o izvirnem grehu nekako hrbtna stran vesele novice Jezusa Kristusa kot odrešenika (KKC 388–389).

O izvirnem grehu katekizem spregovori takoj po delu, ki govori o padcu angelov, saj za odločitvijo Adama in Eva sluti njihov glas, ki zapeljuje in nasprotuje Bogu. Izvirni greh človeka je bil v tem, da je človek kot telesno-duhovno bitje, ustvarjeno po božji podobi, po svojem bistvu absolutno podrejeno Bogu, zavrzel odvisnost in si lastil absolutno neodvisnost (avtonomijo). To podrejenost izraža prepoved, dana človeku, da bi jedel od drevesa spoznanja dobrega in hudega.

To je neprestopna meja, ji jo mora človek spoštovati in tako dokazati zaupanje v dobroto Boga. Ko je človek zapustil to zaupanje in predanost Bogu, je postal nepokoren božji zapovedi. Dal je prednost sebi pred Bogom, želel je biti kakor Bog, vendar brez Boga. Temu sledijo dramatične posledice, porušena harmonija s stvarstvom in Bogom, gospostvo duhovnih zmožnosti nad telesom je porušeno, zedinjenje moža in žene je pod napetostjo in najhujše vsega je, da je smrt dobila vstop v zgodovino človeštva in stvarstva. S tem odpadom od Boga, ki ga poimenujemo »izvirni greh«, dobi »moč greha« (Rim 7,17–18; 5,13; 1 Kor 15,56) gospostvo nad človekom, kljub njegovi svobodi (Rim 7,20). Neupoštevanje dejstva, da je človek v globini ranjen, privede do hudih zmot v vzgoji, politiki in socialnem delovanju. Ta položaj vsega sveta, v katerem se uveljavlja greh, iz človekovega življenja dela boj (KKC 396–401).

Po tem izvirnem grehu svet preplavlja greh. Vsi ljudje so vpleteni v posledice Adamovega greha. Vendar po padcu Bog človeka ne zapusti. V Svetem pismu naznani Novega Adama, ki bo zlomil moč greha. Ljudje se mnogokrat sprašujemo, zakaj Bog ni preprečil padca. Katekizem na to odgovarja z besedami sv. Leona: »Nedopovedljiva Kristusova milost nam je podarila boljše dobrine, kakor so tiste, ki nam jih je odvzela nevoščljivost hudobnega duha.«; ali z besedami Tomaža Akvinskega: »Bog namreč dopušča, da se dogodi kaj zlega zato, da bi iz tega napravil nekaj boljšega. Sv. Pavel zatrjuje, da: »Kakor je torej po enem človeku prišel greh na svet in po grehu smrt in je tako smrt prišla na vse ljudi, ker so vsi grešili« (Rim 5,12). Za to stanje pa podaja tudi rešitev. V nasprotju veseljnosti greha veseljno odrešenje vidi v Kristusu: »Kakor se je torej po prestopku enega človeka zgrnila obsodba na vse ljudi, tako tudi zaradi

pravičnega dejanja enega prihaja na vse ljudi opravičenje, ki daje življenje« (Rim 5,18) (KKC 410–412).

2.7 Kako se katekizma opredelita glede vsebine opravičenja

2.7.1 Protestantski katekizem o opravičenju

V nadaljevanju protestantskega katekizma najdemo podrobne opise in odgovore na vprašanje, kako uiti usodi grešnega mesa. Odgovor najdemo v Jezusu Kristusu, in to v četrtem delu knjige, ki govori o njem. Prvo poglavje nosi naslov »Kaj imamo v Jezusu?« Odgovor je ravno tako podan v naslovu, »Opravičenje«. Opravičenje je za številne le čast, vendar ima za ljudi ima večji pomen. Človek se skozi življenje pogosto sprašuje o tem, kar Biblija imenuje opravičenje. Vprašanje, ki je bolj pomembno, je, pred kom moramo iskati opravičenje. Poznamo instance, kot so: družba, zgodovina, človeštvo, napredek, utopija, mi sami, drugi ... Pomembnejši pa so ljudje, ki nas priznajo takšne, kot smo. Največji greh ljudje vsak dan delamo proti Bogu (kot že poprej razloženo), vendar smo preko Jezusa Kristusa pri Bogu sprejeti brez kakršnih koli pogojev. Njegov dar. To je jasno razberljivo iz zgodb o Jezusu. On izreče svoj »da« vsem, ki potrebujejo ljubezen in osvoboditev. Katekizem med drugim podaja sklep: »Da nam Bog po Jezusu daje pravico do življenja ne pomeni, da zatiska oči pred našimi grehi. Da je Jezus na križu umrl, je dokaz za resnost, s katero božja sodba kaznuje greh. Toda če v krstu s Kristusom umremo, potem smo s Kristusom že ušli božji jezi. Opravičenje iz milosti ni oprostitev za greh, ampak za življenje iz vere.« (PK, 160).

Kljub kratki obrazložitvi katekizem dodaja, da vse velike besede nove zaveze, kot so »življenje«, »ponovno rojstvo«, »milost«, »mir«, niso dovolj, da bi izrazile to, kar imamo v Jezusu. Ta pojem je pomemben tudi za Cerkev in je bil že v zgodovini. Najbolj izčrpno ga je predstavil apostol Pavel (predvsem v pismu Rimljanom in Galičanom). V celoti govori o Bogu kot sodniku in Gospodu. V judovski veri je veljalo,

da če se nekdo drži božjih zapovedi, bo ob sodbi obstal. Tudi Pavel se je tega striktno držal. Ko ga je Kristus pridobil zase, mu je postalo jasno, da pot postave ne vodi k cilju, ker je v svoji sebičnosti ne moremo izpolniti in smo tako kršilci zapovedi: Ljubi Boga bolj kot samega sebe in bližnjega kot samega sebe. Zanj je tudi neuspeh zaupanje v lastno pobožnost. Bog nam opravičenje daje kot dar. Opravičenje in božja pravičnost sta begali tudi Luthra, ki se je ravno od Pavla največ naučil. Pri svojih študijah je začel razumeti, kaj pomeni božja pravičnost. Zanj to ni bila pravičnost, ki bi človeka kaznovala po dejanjih, ampak zvestoba, ki jo podarja človeku, ker ga sprejme. Za protestante sta Cerkev in skupnost velikega pomena. Ko v katekizmu podajajo pomen skupnosti za kristjana, povedo, da so že globinsko psihološke raziskave pokazale, da zahteva po priznanju spada k človekovemu bistvu. Po naročilih, ki jih je dal Jezus, moramo dajati drugim, kar je on dal nam: se dvigati, sprejemati, tolažiti, ceniti ... Kot posledico odnosa s Kristusom imamo tudi vidno skupnost med krščenimi – preko vseh meja. Sprejem božjih darov ne vodi do uravnilovke, ampak sili k izravnavi in delitvi. Pomembno pa je vedeti, da se za protestante kristjan se zavzema za družbene spremembe, ne da bi od njih pričakoval popolno rešitev problemov (PK, 161–166).

2.7.2 Katekizem katoliške Cerkve o opravičenju

Oba katekizma kot ključ opravičenja navajata verovanje. V katoliškem katekizmu to navaja celoten prvi del, kjer se mora človek za začetek verovanja in prepoznavanja pripadnosti vprašati:

Ali verujem v Boga Očeta?

Ali verujem v Jezusa Kristusa, edinega Sina božjega?

Ali verujem v Svetega Duha?

Prav tako se oba katekizma o opravičenju najbolj sklicujeta na osebo Jezusa Kristusa, kar se tiče opravičenja.

O opravičenju od greha moramo pri katoliškem katekizmu najprej proučiti opravičenje, ki ga imamo v Jezusu Kristusu, nato življenje, ki izhaja iz vere vanj. To življenje naj se nadaljuje v cerkvi, ki ne dodaja k poslanstvu Kristusa in Svetega Duha, temveč je

zakrament tega poslanstva. Poslana je, da pričuje, aktualizira in širi skrivnost občestva Svete Trojice, in po veri opravlja dobra dela.

Jezus v hebrejščini pomeni »Bog rešuje«, kar pomeni, da sta že v imenu poudarjena njegovo poslanstvo in identiteta. Bog se namreč ni zadovoljil z rešitvijo Izraela iz hiše sužnosti in z razodetjem svoje postave, želel jih je rešiti postave greha, še več, njegova milost ni ostala le na njegovem izvoljenem ljudstvu, namenjena je bila celotnemu svetu. Ime Boga rešitelja je veliki duhovnik klical v spravo Izraelovih grehov samo enkrat v letu, ko je pokropil spravni pokrov presvetega z daritveno krvjo. Ko sv. Pavel pove o Jezusu, da »ga je Bog določil, da bi bil s svojo krvjo orodje sprave« (Rim 3,25), hoče reči, da je prav v njegovi človeški naravi »Bog v Kristusu spravil svet s seboj« (2 Kor 5,19). Vse Jezusovo življenje je nekako skrivnost odrešenja, pravi katekizem, ki dodaja, da to prihaja predvsem preko krvi križa, toda skrivnost je na delu že skozi njegovo življenje. On postane ubog, da nas obogati, njegova beseda očiščuje poslušalce, njegova ozdravljanja in izganjanja, kjer si je nadel naše bolezni in slabosti, ter njegovo vstajenje nam podarja opravičenje. »S svojim najsvetejšim trpljenjem na lesu križa nam je zaslužil opravičenje« tako nas uči tridentinski koncil (KKC 616–620).

Po vstajenju daje apostolom naročilo, da ponesejo veselo novico daleč naokrog in mu naredijo vse ljudi za učence. Vsi ljudje so poklicani, da vstopijo v božje kraljestvo. Da bi to zmogli, moramo sprejeti Jezusovo besedo. Jezus vse grešnike kliče v božje kraljestvo s priložnostmi, ki so značilna poteza njegovega poučevanja. Za pridobitev božjega kraljestva pa je treba dati vse; besede ne zadostujejo, potrebna so dejanja. Že na začetku svojega delovanja je Jezus izbral dvanajst učencev, od katerih je Peter zavzel prvo mesto. Njemu je dal edinstveno poslanstvo, na njem bo sezidal svojo Cerkev. Dal mu je »oblast ključev« in oblast »zavezovati in razvezovati«, kar katekizem navaja kot pooblastilo za odpuščanje grehov, izrekanje doktrinalnih razsodb in disciplinarnih odločitev v Cerкви (KKC 553).

To je kratek opis oddelka, ki se glasi Zakramentalni red odrešenja. Zakramenti podeljujejo milost, so učinkoviti, ker v njih deluje Kristus sam. Cerkev trdi, da so zakramenti pomembni del zveličanja. Cerkev jih obhaja kot duhovniška skupnost, ki jo gradijo krstno duhovništvo, vsi krščeni in službeno duhovništvo tistih, ki prejmejo zakrament svetega reda (KKC 1131–1134). Zakramenti torej krepijo in izražajo vero.

Podrobneje si bomo ogledali, kaj katekizem pravi o zakramentu krsta in zakramentu pokore in sprave. Ta dva zakramenta sta najbolj prežeta s temo opravičenja.

2.7.3 Zakrament krsta

Zakrament krsta spada med zakramente uvajanja v krščanstvo. Sem spadata še evharistija in birma. Sveti krst je temeljni kamen krščanskega življenja. Prvi korak, s katerim vstopamo v življenje v Duhu, pa vodi tudi do naslednjih korakov. Po krstu se osvobodimo greha in tako postanemo del božje družine. Krst je zakrament prerojenja po vodi v besedi (KKC 1213).

Voda ima pri krstu zelo simbolni pomen. Nekaj predpodob vode iz stare zaveze:

- »V začetku je Bog ustvaril nebo in zemljo. Zemlja pa je bila pusta in prazna, tema se je razprostirala nad globinami in duh Božji je vel nad vodami.« (1Mz 1, 1–2).

- »Noe in z njim njegovi sinovi, njegova žena in žene njegovih sinov so šli v ladjo, da bi se rešili pred vodami potopa.« (1Mz 7, 7).

- »Tedaj je Mojzes iztegnil roko nad morje in Gospod je gnal morje z močnim vzhodnim vetrom vso noč nazaj. Iz morja je naredil suho zemljo. In vode so se razdelile.« (2Mz 14, 21).

- »Brž, ko so stopala nog duhovnikov, ki nosijo skrinjo Gospoda, Gospodarja vse dežele, spustijo v jordanske vode, se bodo vode razdelile. Vode, ki pritekajo od zgoraj, se bodo postavile kakor nasip.« (Joz 3, 13).

Vse te predpodobe dobijo svojo izpolnitev v Jezusu Kristusu. Jezus začne svoje javno delovanje s krstom kot simbolom. Kasneje naroči svojim apostolom: »Pojdite torej in naredite vse narode za moje učence. Krščujte jih v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha in učite jih spolnjevati vse, karkoli sem vam zapovedal!« (Mt 28, 19–20). Tako je od binkoštnega dne dalje Cerkev obhajala in delila sveti krst (KKC 1223).

Katoliški katekizem ob krstu, kot pečatu krščanstva, priznava tudi, da je za ljudi, ki iskreno iščejo Boga in njegovo voljo, možno zveličanje, tudi če niso prejeli krsta. Že od nekdaj se krst podeljuje otrokom, ki krst prejmejo v veri Cerkve. Pomembno je tudi

vedenje. Čeprav so v katoliški Cerkvi redni delivci krsta škofje, duhovniki in diakoni, v sili sme krst podeljevati vsak človek, katerega namen je storiti to, kar dela Cerkev (obljuje glavo in krsti v imenu trojice). Sad krsta ali krstna milost je bogata resničnost, ki vsebuje: odpuščanje izvirnega greha in vseh osebnih grehov; rojstvo v novo življenje, s katerim človek postane posinovljenec Boga Očeta, ud Jezusa Kristusa in tempelj Svetega Duha. S tem se krščenec včlani v Cerkev, Kristusovo telo in postane deležen Kristusovega duhovništva (KKC 1279–1284).

2.7.4 Zakrament ozdravljenja

Še en zakrament, ki ga opisuje katoliški katekizem, ima velik pomen v kombinaciji, ki vodi v opravičenje. To je zakrament ozdravljenja ali zakrament sprave oziroma pokore. »Tisti, ki pristopajo k zakramentu pokore, prejmejo od božjega usmiljenja odpuščanje Bogu prizadejane žalitve in se hkrati spravijo s Cerkvijo, ki so jo z grehom ranili in katera se z ljubeznijo, zgledom in molitvijo trudi za njihovo spreobrnjenje.« (KKC 1422).

Zakrament tako imenujemo zaradi uresničevanja Jezusovega klica k spreobrnjenju. Ta klic je bistveni del oznanila božjega kraljestva. Spoved duhovniku je bistvena prvina, ki spremlja ta zakrament. Po duhovnikovi odvezi Bog podeljuje spokorniku odpuščanje in mir (KKC 1424). Zakaj potrebujemo zakramente pokore in sprave po krstu, če pa smo umiti in čisti? Katekizem na to odgovarja, da življenje, prejeto v krščanskem uvajanju, ni izbrisalo naše krhkosti in slabotnosti, še vedno imamo nagnjenja h grehu. »Če rečemo, da smo brez greha, sami sebe varamo in resnica ne živi v nas« (1Jn 1,8). Po krstu, prvemu spreobrnjenju, kristjana čaka drugo spreobrnjenje, ki je neprekinjena naloga za vso Cerkev. Pokora ne meri najprej na zunanja dela, ampak na spreobrnjenje srca. Če namreč nimamo notranje pokore, so dela, ki iz tega sledijo, lažna. Notranja pokora je spreobrnitev vsega življenja. S srcem in mislimi začnemo sovražiti, kar Bog sovraži, in ljubiti, kar on ljubi. To je človek nezmožen narediti sam, potrebna je božja milost, ki v nas ustvari novo srce.

V krščanskem življenju vidimo različne oblike, kako je nato zunanja pokora, ki sledi notranji, vidna. Sveto pismo govori o postu, molitvi in miloščini, prav tako se omenjajo

sprava z bližnjimi, solze spokornosti, skrb za bližnjega, ljubezen – to pokrije množstvo grehov. Cerkev k temu dodaja še evharistijo, ki jo vidi kot protistrup, ki nas osvobaja vsakodnevnih prekrškov, čase in dneve pokore v liturgičnem letu, posebno postne petke, kot spomin Gosподove smrti. Katekizem zatrjuje, da edino Bog resnično odpušča grehe (KKC 1441).

Zakrament pokore je sestavljen iz treh delov, ki jih opravi spokornik: kesanje, spoved, sklep zaboljšanje. Prvi del mora izhajati iz ljubezni do Boga; če ga navdihujejo drugi nagibi, je kesanje nepopolno. Sprava se doseže le s skrbnim izpraševanjem vesti, kesanjem ali obžalovanjem in nato spovedovanjem duhovniku, ki je prejel pravico odvezovati od cerkvene oblasti. Duhovnik podeli odvezo v Kristusovem imenu. Duhovnik nato spokorniku predlaga nekatera dela, da bi popravil nastalo škodo. Zakrament pokore spremljajo različni duhovni učinki: sprava z Bogom, ponovna pridobitev božje milosti, sprava s Cerkvijo, odpustitev kazni za greh, mir, vedrost vesti, duhovna tolažba in povečanje duhovnih moči za krščanski boj. Pokora pa je, tako kot vsi zakramenti, tudi liturgično dejanje. Naslednje so prvine obhajanja: duhovnikov pozdrav, blagoslov, branje božje besede, spodbuda h kesanju, spoved, naložitev in sprejem pokore, duhovnikova odveza, hvalnica zahvale in odslovitev z duhovnikovim blagoslovom (KKC 1491–1494).

»Zakrament pokore more imeti svoje mesto tudi v okviru skupnostnega bogoslužja, v katerem se skupno pripravimo na spoved in se skupno zahvalimo za prejeto odpuščanje. Tu sta osebna spoved grehov in posamična odveza vključeni v bogoslužje božje besede z branjem in homilijo, s skupno opravljenim spraševanjem vesti, s skupno prošnjo za odpuščanje, molitvijo očenaša in s skupno zahvalo. To skupno opravilo jasneje izraža cerkvenostno naravo pokore. Naj bo način obhajanja pokore kakršen koli, zakrament pokore je vedno že po svoji naravi liturgično dejanje, torej cerkvenostno in javno dejanje.« (KKC 1482).

2.8 Pomen odnosa med opravičenjem in prizadevanjem za pravičnost v svetu

Če na kratko primerjamo izbrani vsebini, se pri grehu na določenih točkah obrazložitvi v malenkostih razlikujeta. PK vidi greh samo kot usmerjenost nasproti Bogu, medtem ko KKC navaja greh podobno kot PK, kot nasprotovanje Bogu, in dodaja, da je zlo greha nemogoče razkrinkati brez božje pomoči. Kot rešitev navajata verovanje v Jezusa Kristusa kot odrešenika človeštva. KKC opisuje svoje zakramente, obrazložitve zanje, simbole, ki to vključujejo, in ceremonialni potek. V ospredje daje tudi pomen skupnosti in Cerkve, predvsem pri zakramentu pokore, ki se opravlja tudi med bogoslužjem. PK vidi skupnost z bolj psihološkega vidika, vendar velikega pomena zaradi Jezusovih naročil, vendar je ne vidi kot tako pomembne v liturgiki. Pri vsebini opravičenja govori izključno o Jezusu in njegovem žrtvovanju, ki je za nas kot milostni dar.

2.8.1 Pomen edinosti

Za oba katekizma ima skupnost velik pomen. Ob tem ne moremo mimo pojma edinosti, ki je pravi izraz za definiranje ekumenizma. Ko se poglobljamo v primerjavo različnih vsebin nauk, ki jih cerkvi zastopata, ne moremo mimo besede ekumenizem, s katero se pogosto srečujemo, kadar razpravljamo o zgodovini podobnosti in razlik omenjenih skupnosti. Ekumenizem je versko gibanje med kristjani in cerkvami različnih veroizpovedi, katerega cilji so medsebojno spoznavanje, zbliževanje, sodelovanje in morda nekoč bolj enotna oblika verovanja v skupini krščanskih Cerkva. Razširil se je po drugi svetovni vojni, z ustanovitvijo »Ekumenskega sveta Cerkva«. Danes so odnosi med katoliško, pravoslavno, evangeličansko, reformirano in anglikansko dobri, v poglobljenem pogledu pa ostajajo težave (Škafar 2000, 185).

Primerjava vsebin je pomembna ravno zaradi edinosti in približevanja različnih veroizpovedi za vernike in ves svet, ki jim biti moramo verniki zgled. Pri ekumenskem soglasju se poudarja predvsem pomen odnosa med opravičenjem in prizadevanjem za pravičnost v svetu. Ravno zaradi edinosti je skupna izjava nauka o opravičenju tako

pomembna. Da jo lahko dobro razumemo, je pomembno primerjanje katekizmov o teh vsebinah in naših izsledkov z drugimi avtorji. Tudi Pavel nas opominja: »Kakor je namreč telo eno in ima veliko udov, vsi telesni udje pa so eno, čeprav jih je veliko, tako je tudi Kristus. V enem Duhu namreč smo bili vsi krščeni v eno telo, naj bomo Judje ali Grki, sužnji ali svobodni, in vsi smo pili enega Duha. Tudi telo namreč ni iz enega uda, ampak iz več. Če bi noga rekla: 'Ker nisem roka, ne spadam k telesu,' vendarle spada k telesu. Če bi uho reklo: 'Ker nisem oko, ne spadam k telesu,' vendarle spada k telesu. Kje bi bil sluh, če bi bilo vse telo oko! Kje bi bil vonj, če bi bilo vse telo sluh! Tako pa je Bog vse posamezne ude v telesu razpostavil, kakor je hotel. Ko bi bilo vse skupaj en sam ud, kje bi bilo telo! Tako pa je veliko udov, telo pa je eno. Ne more oko reči roki: 'Ne potrebujem te,' tudi ne glava nogam: 'Ne potrebujem vas.'« (1Kor 12, 12–22). Tudi papež Benedikt XVI je izjavil: »naše hrepenenje po vidni krščanski edinosti zahteva potrpežljivo in zaupno čakanje, ne v duhu nemoči ali pasivnosti, ampak z globokim zaupanjem, da je edinost vseh kristjanov v eni Cerkvi zares Božji dar in ne naš dosežek. Tako potrpežljivo čakanje nas spreminja in pripravlja za vidno edinost, ki je ne načrtujemo mi, ampak jo podarja Bog« (Družina 2012).

3. PRIMERJAVA IZSLEDKOV Z DRUGIMI AVTORJI

V tem delu diplomskega seminarskega dela bomo spoznali, kaj o naukih opravičenja in sprave govorijo drugi na tem področju priznani avtorji.

Vinko Škafar v delu *Ekumenski utrip v evangeličanski Cerkvi na Slovenskem* predela različne članke evangeličanskih pripadnikov in njihove poglede na napredovanje in krize ekumenizma. Prvi korak zbliževanja cerkva se je začel na prvem zasedanju drugega vatikanskega cerkvenega zbora leta 1962. Takrat je povabil delegate drugih cerkva papež na zasedanje kot opazovalce. Poudarjala se je enotnost kristjanov, ki pa ni bila videna z vseh strani, kvečjemu se z reformatorske strani lahko govori o zbliževanju. Največje težave so za reformatorje ostajale nepriznavanje vsake druge poroke in zahteva, da so vsi otroci, rojeni v mešanem zakonu, katoliški. V drugem poročilu o vatikanskem cerkvenem zboru iz leta 1964, *Evangeličanski koledar*, piše: »Edina pravilna pot je, da temu koncilu pač sledimo in vsako njegovo odločitev dobro pretehtamo s treznim poudarkom, pri tem pa uporabimo edino in pravilno merilo: Sveto pismo. Izmenjava mišljenj, tudi z drugimi prepričanji in mišljenji, je vedno zelo koristna zadeva ...« (Škafar 2000, 182). Razvidno je, da se luterani v vsem sklicujejo na moto »sola skriptura«. Leta 1966 in 1967 sklene in izjavi, da se je ob sklepu drugega vatikanskega koncila začela reformacija v rimskokatoliški Cerkvi. Približanja vidi predvsem v tem, da so se katoličani obrnili proti Svetemu pismu in mu bodo od sedaj pripisovali pomembnejšo vlogo – bere naj se in pobožnost naj se širi. Leta 1975 se pojavi članek z naslovom *Zamrli ekumenizem*, kjer se pisec izraža tako: »Pri nas evangeličanih, ki se imamo za prosvetljene, za imetnike božje besede in moderne kristjane in nočemo imeti opravka s ceremonialno Cerkvijo srednjega veka, kakršna se nam zdi katoliška in ki pod besedo edinost še vedno razume združitev pod plaščem Rima« (Škafar 2000, 187). Iz teh besed kritike zasledimo vse, kar spre obe strani. Pisec vzroke za zamrlost še vedno vidi v nepriznavanju porok, prepričevanju za katoliško vzgojo otrok, zavračanju evharistije ... Prav tako se obrne na evangeličane, ki jih spodbuja, naj ne odklanjajo vsega, kar je katoliško. V evangeličanskem listu iz leta 1987 piše o splošni krizi in stagnaciji ekumenizma. Problem vidi predvsem v tem, da

katoliška Cerkev ne pristopi kot članica v Ekumenski svet Cerkev. Ob osamosvojitvi Slovenije se veliko piše o demokraciji in uspehu manjšine, veliki so upi na nov duh, kar se dokaj hitro zruši, ko se ob objavi statističnih podatkov, da je večina Slovenije katoliške, v članku katoliškega tednika Družina, manjšina evangeličanov vidi spregledana. Leta 1992 se grenkoba nadaljuje, ko se tednik Družina glede evangeličanov izrazi takole: »So preprosto skupnosti kristjanov, to je krščanske osebe, ki se zbirajo v Kristusovem imenu.« Sami dodajo sklep v Evangeličanskem listu: »Katoliška Cerkev ima pač pravico ocenjevati druge Cerkve, nima pa pravice sebe imenovati in smatrati za edino eno, sveto, katoliško in apostolsko Cerkev, vsem drugim pa to pravico odrekati. Nismo užaljeni, da nam katoliška Cerkev odreka pravico, da bi nosili naziv Cerkev, kajti takšna Cerkev, kakršna samo sebe razume, nočemo biti.« (Škafar 2000, 192).

Pomembna dogodka za ekumenizem obeh cerkev pa sta neoporečno podpis skupne izjave o opravičenju in prvo pravo zблиžanje. Leta 1999 se v Evangeličanskem listu povzema ta ekumenski dogodek: »Visoki predstavniki Svetovne luteranske zveze in Vatikana so med svečano ekumensko božjo službo v evangeličanski cerkvi sv. Ane v Augsburgu, dne 31. oktobra t. l., podpisali skupno izjavo o cerkvenem nauku glede človeškega opravičenja pred Bogom (kratko Skupna izjava o opravičenju). S tem podpisom je bil odpravljen eden od glavnih razlogov za cerkveni razkol v 16. stoletju. Pred več stotimi gosti je bila preklicana obojestranska obsodba nauka, ki se nanaša na osrednje teološko vprašanje o odrešenju človeka s strani Boga. V podpisani izjavi se obe strani strinjata v temeljnih vprašanih nauka o opravičenju.« (Škafar 2000, 194). Pravi ekumenski dosežek in skladanje z našimi izsledki. Nauka se v bistvu skladata z majhnimi razlikami. V delu Avgušтина Laha, Sprava – razsežnost človekovega bivanja, premišljujemo o potrebnih pogojih, da dosežemo spravo. Kaj je sprava, kako jo doseči pravilno, kaj pravi Sveto pismo o tem? Ko se v delu slavi 200-letnico največjega slovenskega pesnika Franceta Prešerna in če pregledamo nekatere njegove izjave iz njegove poezije, zasledimo nekakšen boj notranje osebe. Vsi doživljamo ta boj. Da se lahko z njim sprijaznimo, potrebujemo spravo, spravo z Bogom, spravo s sočlovekom, spravo s samim seboj. V sklepu je zapisano:« Prešernovo osebno hrepenenje po edinosti, sreči in spravi ter hrepenenje nešteti dobro mislečih in čutečih ljudi naše preteklosti in sedanjosti je izraz svete volje Stvarnika in dobrega Očeta, da bi bili eno z njim in med seboj.« (Lah 2000, 174).

Vsi smo potrebni očiščevanja, prav tako Cerkev. Ta je božja in človeška, kar pomeni, da je sveta in grešna, k prenavljanju pa sodita priznavanje in odpuščanje. Evangelij nam daje primer, kako je mogoče doseči spravo. Jezus naroča, da se žaljivec sooči z žrtvijo in se z njo spravi. V Matejevem evangeliju (Mt 18, 15–17) je opisano, kako naj to stori. Če se stvari ne razjasnijo in odpuščajo, v nas ostane nemir in logična posledica tega je, da iz žrtve postanemo maščevalci, če ne drugje, v svojih mislih, kjer čutimo potrebo po človeškem pravilu »zob za zob«. Radikalno ljubezensko dejanje Boga na križu nam preobrne svet, daje priložnost zločincu, če si želi spreobrnjenja na nov začetek, z že obljubljenimi spravo z Bogom. Da vse to lahko storimo, nam manjka še korak sprave s samim seboj. Moramo si priznati, da smo slabo ravnali in dopustili, da se zgodi marsikaj hudega. Sprejeti moramo svoj jaz z omejitvami in slabosti in uvideti, da maščevanje ni nič drugega kot služba lastnemu narcisizmu. Sprejeti moramo odvisnost od Boga in ne nazadnje drugih ljudi, potrebujemo drug drugega, harmonija v življenju nam prinaša srečo. Ko vse to storimo, smo sposobni sprejeti nezasluženo ljubezen ter božje in človeško odpuščanje. Ugotovljeno je, da: »Sprava se tako razodeva kot permanentni osvobajajoči, to je odrešenijski proces, ki zajema osebno, družbeno in transcendentalno razsežnost človekovega bitja.« (Lah 2000, 176).

Poglejmo skupaj primer sprave med luteransko in katoliško Cerkvijo. V prejšnjem odstavku smo omenili, da Cerkev sestavljamo omejeni ljudje z napakami, spravo pa je mogoče doseči s pravimi postopki. Cerkvi sta to deloma storili in morata to delo in razprave kot zgled tudi nadaljevati. V skupni izjavi glede nauka o opravičenju je podan povzetek doseženega soglasja glede nauka s skupno izjavo. Ta ima nepredstavljivo vrednost v luteransko-katoliškem dialogu, saj je bil nauk o opravičenju sporna točka za luteransko reformo že v 16. stoletju. V takratnem času sta cerkvi nauk o opravičenju gledali v zrcalu drugačnih poudarkov. Z luteranskimi veroizpovedmi in tridentinskim cerkvenim zborom rimskokatoliške Cerkev so se izrekle obsodbe, ki veljajo še danes in povzročajo ločitve med cerkvama (SI 1999, 71). Za luterane ima ta nauk ključno vrednoto. Začetke skupne izjave najdemo v poročilih »Evangelij in Cerkev« (1972) ter »Cerkev in opravičenje« (1994) Katoliško-luteranske mednarodne komisije, sledijo pa tudi druga poročila in študije, kot sta »Opravičenje po veri« (1983), »Ali so še v veljavi izobčenja 16. stoletja« (1986). V vseh delih lahko zasledimo, tako kot v naših izsledkih, visoko stopnjo soglasja, če ne ravno popolnega, vseeno lahko rečemo, da se skladata na najpomembnejših točkah.

Namen skupne izjave je, da cerkvi lahko na temelju pogovorov izrazita skupne poglede na naše opravičenje z božjo milostjo po veri v Kristusa. Želi se prikazati pripravljenost do premagovanja sporov, kljub temu pa se zgodovina ne zanemarja in izniči. Obe cerkvi imata skupno prizadevanje prisluhniti božji besedi v Svetem pismu. To vzajemno poslušanje veselega oznanila v Svetem pismu in vsi ekumenski pogovori na to tematiko so prinesli soglasje glede temeljnih resnic, pri čemer različne razlage ne nasprotujejo soglasju. Naša skupna vera uči, da je opravičenje delo troedinega Boga. Oče je poslal na svet svojega Sina, da bi odrešil grešnike. Kristusovo učlovečenje, njegova smrt in njegovo vstajenje so temelj in izhodišče opravičenja (SI 1999, 77).

Tako oboji izpovedujejo Kristusa in edino njemu, kot edinemu sredniku, povsem zaupajo. Skupaj obe cerkvi izpovedujeta, da je človek glede odrešenja povsem navezan na božjo milost. Odrešenja si ni mogoče zaslužiti ali se po svojih močeh obrniti k Bogu. Vse to delo opravi Bog po svoji milosti. Prav tako se soglasje nadaljuje, da Bog odpušča grehe, osvobaja zaslužnjevalne moči greha in ga po Svetem Duhu nagiba k dejavni ljubezni. V izpovedi, da je grešnik opravičen po veri, so soglasni oboji, odrešenje se naklanja po Svetem Duhu pri krstu, ki je začetek krščanskega življenja (SI 1999, 80). Sveti Duh pri krstu združi človeka s Kristusom ter ga prenovi (SI 1999, 82). Vera je dejavna v ljubezni, zato ima kristjan dela, ki zanjo pričujejo, vendar so prostovoljna. Tako se skupaj priznava, da človek obrodi dobre sadove in skozi Sveto pismo se vernike spodbuja k opravljanju del ljubezni (SI 1999, 80). Kljub izjavi o delih se skupaj priznava, da je človek opravičen po veri brez del postave (SI 1999, 84). Imamo slabosti, vendar se človek lahko opira na božje usmiljenje in na njegove obljube. To je znak gotovosti zveličanja (SI 1999, 85).

Katoličani vztrajajo, da človek v pripravi na opravičenje sodeluje z odprtostjo, vendar ta ni učinek človeškega prizadevanja, božja odpuščajoča milost je vedno povezana z darom novega življenja, ki se po Svetem duhu odraža v dejavni ljubezni. Za katoličane je veren poslušalec besede opravičen po krstu, opravičujoča milost nikoli ne postane človekova lastnina, na katero bi se lahko sklicevali. Ob tem so prepričani, da s krstom izkoreninimo vse, kar je »zares« greh, ostaja pa človeška nagnjenost k njemu.

Postava se je v evangeliju dovršila in Kristus ni zakonodajalec kot Mojzes. Po 2. vaticanskem vesoljnem zboru katoličani trdijo, da je vera popolna predanost Bogu – zaupanje v njegove obljube ob priznanju naših slabosti. Luterani pa pravijo, da človek

ne more sodelovati pri odrešenju – človek sicer lahko odkloni naklonjeno milost – prav tako pa ne zanikajo možnosti človeškega prispevka k opravičenju, želijo pa naglasiti, da je opravičenje prosto vsakega človeškega sodelovanja in neodvisno od prenovitvenih učinkov milosti v človeku. Bog opravičuje grešnike samo po veri. Tukaj dobi luteransko pojmovanje bistvo »sola fide«. Bog budi to vero in v veri mu človek popolnoma zaupa, pravi odraz vere pa je novo življenje. Luterani vedno izrazijo misel, da je človek hkrati opravičen in grešen, Bog mu odpušča greh, po veri mu daje Kristusovo pravičnost, vendar pa skozi postavo prepozna, da ostane vseskozi grešen, saj greh v njem še prebiva, ne gospoduje pa nad njim in ga ne ločuje od Boga. Luterani pa vztrajajo, da je treba razmejiti postavo in evangelij. Milost je zanje pomembno ohraniti v njej in v veri rasti. V kristjanovih delih – sadovih ni pomen v človeških zaslugah, ampak v znamenju odrešenja. Sklep, ki se doseže, je, da se more soglasje glede temeljnih resnic nauka o opravičenju daljnosežno potrditi v življenju in učenju Cerkve. Velika večina članic meni, da soglasje vodi k popolnejši edinosti med kristjani. Katoliška Cerkev želi po nauku soglasja, sledijo nadaljnja raziskovanja. Poglobiti je treba biblični temelj in tako pripeljati k razrešitvi preostalih različnih pogledov. Bogu pa se je treba zahvaliti za pomemben dosežek v premagovanju ločitve (SI 1999, 88).

SKLEP

Namen diplomskega seminarskega dela je bila primerjava izbranih vsebin katekizmov. Cilji so bili predvsem poglobitev v izbrano vsebino greha in opravičenja, kritično ovrednotenje izsledkov in primerjava z drugimi avtorji, ki so pisali o tej temi in podobno že primerjali. Na kratko smo predstavili osnove obeh vej krščanstva. Nato je sledila kratka tabelarna primerjava obeh katekizmov, kjer smo pokazali največje podobnosti ter najjasnejše razlike v kratkih primerih. Sledila je primerjava izbranih vsebin greha in opravičenja. Krščansko pojmovanje greha ni enoznačno. V Svetem pismu ne obstaja izčrpna definicija greha, temveč pozoren bralec pomen greha spoznava skozi celoto svetopisemskih zgodb, opisov odnosov in posledic greha. Oba katekizma nekoliko drugače za bralca razložita problem greha. To, kar je mogoče ugotoviti, je, da obstajajo vsaj trije sloji pojmovanja greha: greh kot nemoralno dejanje, greh kot stanje človeka oziroma življenjska usmerjenost ter greh kot notranji sovražnik oziroma negativni glas znotraj nas, ki ima svojo presenetljivo moč. Dodati je treba tudi vpliv izvirnega greha in moč hudobnih bitij, ki so se obrnile od Boga. Proučili smo oba katekizma in spoznali, da se v nauku zelo skladata, razen manjših razlik. Poglobili smo se v dela drugih avtorjev, ki so pisali o tematiki opravičenja in greha in ugotovili, da je ekumenizem možen, prav tako sprava, če se strani k zadevi spravijo s pravim odnosom in upoštevajo najboljša navodila, kar jih ljudje imamo – navodila, najdena v Svetem pismu, predvsem Kristusa. Pogledali smo si skupno izjavo glede nauka o opravičenju in njegovo neprecenljivo vrednost pri zbliževanju luteranske katoliške in Cerkve.

POVZETEK

Ob zaključevanju diplomskega seminarskega dela je potrebno priznanje, da se niso uresničila vsa predvidevanja. Predvidevali smo si, da bodo prisotne podobnosti in hkrati velike razlike v izbranih poglavjih. To smo predvidevali predvsem zaradi zgodovine protestantske in katoliške Cerkve. V nauku, ki ga katekizma predelata v poglavjih greha in opravičenja, razen v različni uporabi besed za razlago, vidimo izredne podobnosti. Osnova nauka in poudarki so skoraj enaki. Tukaj ne govorimo o drugih predelih, ki se zelo razlikujejo, mislimo predvsem na izbrana poglavja. Kakor Jezus uči v Svetem pismu, da naj se ne sodi, tako smo zaradi hitre sodbe na koncu nekoliko presenečeni, prijetno presenečeni. Obe kot odgovor na vprašanje, kako uiti grešnemu krogu v tem življenju, podajata Jezusa Kristusa, odrešenika sveta. Oba katekizma navajata, da je človekova odrešitev delo božje milosti po veri. Razlikujeta se v liturgiji, hierarhiji, obhajanju in manjših točkah (odpustki, nekaj teorij). V skupnem te zadeve ne delujejo velike ali najpomembnejše. V najgloblji in najpomembnejši zadevi za vernika se katekizma strinjata. Eden od dokazov za to, da se nauka poklopita, je tudi skupna izjava glede nauka o opravičenju, ki je tudi dober primer za ekumenizem med cerkvama.

Ko smo pregledali in proučili, kaj so drugi avtorji podali na teme opravičenja, sprave in ekumenizma, smo vedno bolj zaznavali, da so podobnega mišljena kot mi sedaj, na koncu predelane snovi. Veseli nas, da ima krščanstvo skupno drevo. Ravno tako je nekako v mislih upanje po edinosti in miru med vsemi vejami na drevesu. Zgodovina se kljub temu še močno začuti skozi celotna katekizma. Ostajajo razlike, ki se ne bodo zlahka razrešile, življenje vernikov se preprosto preveč razlikuje. Skozi celoto katekizmov je mogoče začutiti, da protestanti preprosto ne dajejo poudarka na nauke oziroma dodatke ljudi, ampak se osredotočijo na Sveto pismo. Katoličani pa cenijo kulturo in ceremonije, ki so se razvile skozi stoletja. Podlago za to vidijo v Jezusu Kristusu, naročila apostolom in označbo Petra, pa kot skale, na katerih si bo Jezus zgradil Cerkev. Čeprav lahko zadeve obrnemo v to smer, vprašanje za protestante ostaja, ali je imel Jezus res v mislih takšno Cerkev? Ali je imel v mislih vse te obrede, hierarhijo in politiko katoliške Cerkve?

Ključne besede: katekizem, cerkev, ekumenizem, krščanstvo, Cerkev, Jezus Kristus, Sveto pismo, protestanti, katoličani.

ZUSAMMENFASSUNG

Bei der Fertigstellung der Diplomarbeit muss man zugeben, dass sich nicht alle Voraussetzungen bewahrheitet haben. Wir haben vorausgesetzt, dass es in gewählten Kapiteln Ähnlichkeiten und zugleich große Unterschiede geben wird. Dies vor allem wegen der Geschichte der protestantischen und katholischen Kirche. In der Lehre, die beide Katechismen in den Kapiteln über die Sünde und Vergebung thematisieren, außer in der Wortwahl, sehen wir viele außergewöhnliche Ähnlichkeiten. Die Grundlagen der Lehre und die Betonungen sind fast gleich. Hier sprechen wir nicht über andere Sektionen, die sich sehr unterscheiden, wir meinen vor allem gewählte Kapitel.

Wie Jesus in der Bibel lehrt, dass man nicht richten sollte, so sind wir aufgrund der schnellen Richtung am Ende ein wenig überrascht, angenehm überrascht. Beide haben die Antwort auf die Frage, wie man dem Sündenkreis in diesem Leben entfliehen kann: Jesus Christus, der Erlöser. Beide Katechismen führen auf, dass die Erlösung des Menschen Folge göttlicher Gnade ist. Sie unterscheiden sich in Liturgie, Hierarchie, Kommunion und einigen Details (Ablässe, einige Theorien). Als Ganzes betrachtet wirken diese Angelegenheiten nicht als sonderlich wichtig. In der wichtigsten und tiefsten Angelegenheit für den Gläubigen stimmen die beiden Katechismen über ein. Beweis dafür, dass sich die beiden Katechismen bezüglich der Lehre übereinstimmen, ist auch eine gemeinsame Aussage zur Vergebung, was ein gutes Beispiel ist für den Ökumenismus unter den Kirchen.

Nach Durchforschung anderer Autoren und deren Meinungen zu den Themen Vergebung, Versöhnung und Ökumenismus haben wir bemerkt, dass sie der gleichen Meinung sind als wir am Ende des behandelten Themas. Wir freuen uns darüber, dass das Christentum einen gemeinsamen Baumstamm hat, und wir haben in unseren Gedanken die Hoffnung, dass alle Zweige an diesem Baum Frieden finden und Einigkeit zeigen. Es bestehen Unterschiede, die nicht leicht zu überwinden sein werden, das Leben der Gläubigen ist nun mal zu verschieden. Durch die Katechismen merkt man, dass die Protestanten die Lehre der Leute nicht in den Vordergrund stellen, sondern sich mehr an die Bibel konzentrieren.

Katholiken hingegen schätzen die Kultur und die Zeremonien, die sich durch die Jahrhunderte entwickelt haben, sehen die Grundlage dafür in Jesus Christus und in seinen Forderungen an die Apostel und zugleich an die Bezeichnung Peters als des Felsen, an dem Jesus seine Kirche aufbauen wird. Obwohl man die Angelegenheit in diese Richtung drehen kann, stellt sich die Frage für Protestanten, ob Jesus wirklich eine solche Kirche in Gedanken hatte? Oder dachte er mehr an alle Zeremonien, an die Hierarchie und die Ausrichtung der katholischen Kirche?

Schlüsselwörter: Katechismus, Kirche (als Gebäude), Ökumenismus, Christentum, Kirche, Jesus Christus, Bibel, Protestanten, Katholiken.

REFERENCE

Horvat, Marjan, ur. 1995. *Protestantski katekizem*. Ljubljana: ČZP Enotnost in Evangeličanska cerkev v Sloveniji.

Lah, Avguštin. 2000. Sprava- razsežnost človekovega bivanja. *Bogoslovni vestnik 2*: 167–178. Ljubljana: Teološka fakulteta.

»Premagajmo etnične razlike« Družina, 20. januar 2012,
<http://www.druzina.si/icd/spletnastran.nsf/all/6DF093E14E9CC8DBC125798B003CA80B?OpenDocument> (pridobljeno 5. marca 2018)

Slovenska škofovska konferenca. 1993. *Katekizem katoliške cerkve*. Ljubljana: Družina.

Škafar, Vinko. 2000. Ekumenski utrip v evangeličanski cerkvi na Slovenskem. *Bogoslovni vestnik 2*: 179–200. Ljubljana: Teološka fakulteta.

Skupna izjava glede nauka o opravičenju 1997. (iz francoščine prevedel Jožef Urbanič). V: *Edinost: ekumenski zbornik* (1999) 54: 71–88. Maribor: Slomškova založba.